

Itämeripolitiikan uusrenessanssia odotellessa

Carl Haglund

Itämerellä on erityinen paikka sydämessäni. Olen pienestä pojasta saakka rakastanut merta ja jo varhaisesta keväästä alkaen vietän niin paljon aikaa kuin mahdollista saaristossa. Minun kesääni meri kuuluu erottamattomana osana. Kiireisestä työstä huolimatta pyrin nauttimaan saaristoelämästä niin paljon kuin suinkin mahdollista. Se on tärkein vastapaino kiireiselle työlle. Vietämme perheen kanssa niin monta viikonloppua kuin mahdollista jo keväällä ja vielä alkusyksystä saaristossa ja kesäloma kuluu tietenkin Inkoossa ulkosaaristossa sijaitsevalla mökillämme. Harva asia tässä elämässä rauhoittaa mieltä ja lataa henkiset paristot yhtä hyvin kuin rento viikonloppu saaristossa tai veneretki perheen kanssa aurinkoisena kesäpäivänä. Olen kuitenkin pitkään aikaan ollut varsin huolestunut Itämerestä ja sen tulevaisuudesta.

Itämeren taloudellinen ja sen myötä strateginen merkitys on muuttunut merkittävästi viime vuosikymmenen aikana. Suomi on aina ollut riippuvainen meriliikenteestä niin viennin kuin tuonnin suhteen. Tänäkin päivänä noin 80 % viennistämme tapahtuu meriteitse. Tämän seurauksena Suomea on usein verrattu saarivaltioon, jolle toimivat merireitit ovat strategisesti elintärkeitä. Nyt itäisen naapurimme Venäjän toiminta Itämerellä on kasvanut hurjaa vauhtia ja näin ollen meren strateginen merkitys maalle on myös kasvanut. Tämä ei kuitenkaan välttämättä tarkoita että maiden edut olisivat ristiriidassa, mutta se edellyttää että kiinnitämme enemmän huomiota Itämereen myös strategisesta näkökulmasta, sekä ehkäisevästi yritämme ratkoa mahdollisia ongelmia. Onkin ilahduttavaa että itämerellinen yhteistyö muun muassa merivalvonnan suhteen edistyy.

Itämeren alue on hyvin heterogeeninen. Pohjoismaat ja Saksa ovat kehittyneitä niin taloudellisesti kuin teknisestikin, kun taas Baltian maat, Venäjä sekä Puola ovat vielä jonkun verran perässä kehityksessä. Erityisesti vanhanaikaiset maatalouskäytännöt, huonosti suunnitellut valumavesijärjestelmät sekä lannoitteen liikakäyttö myötävaikuttavat Itämeren rehevöitymiseen. Paremmasta tehokkuudesta ja pidemmälle edenneestä kehityksestä huolimatta myös Suomen ja Ruotsin maataloussektorit myötävaikuttavat rehevöitymiseen.

Olin vuonna 2009 mukana järjestämässä rahoitusta Euroopan Unionin uudelle Itämeristrategialle edellisessä työssäni europarlamentaarikkona. Euroopan parlamentissa toimin Itämerityöryhmän varapuheenjohtajana. Itämeristrategia käsittelee monta eri toimenpidettä meremme hyväksi. Painopiste on ympäristössä ja rehevöitymisessä, yrittäjyydessä ja työllistämisenä, infrastruktuurissa ja viestinnässä, sekä turvallisuudessa. Yrittäjyys ei välttämättä ole aivan ensimmäinen asia, mikä tulee mieleen, kun Itämeri mainitaan. Itämeren huonontuneen ekologisen tilan sekä epäsuo-tuisan lainsäädännön seurauksena on muun muassa perinteinen suomalainen kalatalous menettä-

nyt houkuttelevuutensa nuoremman sukupolven piirissä. Mitä vähemmän houkuttelevia työpaikkoja on tarjolla saaristossa, sitä nopeammin asukkaat muuttavat pois alueelta. Kesäsin merialueet kukoistavat mutta talvisin saaristossa on vaikea elättää itsensä. Meidän tulee kantaa huolta siitä, ettei yhteiskunta menetä kosketuksensa mereen ja tätä kautta etäänny Itämeren todellisuudesta. Tämän takia on erittäin hyvä että Itämeristrategia huomioi rannikkoalueiden pienyrittäjien tukemisen tärkeyden.

Strategia puhuu myös huomattavien infrastruktuuri-investointien puolesta. Itämerimaiden sähkö- ja kaasuverkoston kytkeminen yhteen on erittäin toivottava ratkaisu niin taloudellisesta kuin turvallisuusnäkökulmasta. Se olisi suuri askel kohti yhteisiä eurooppalaisia sähkö- ja kaasumarkkinoita mikä laskisi energiatuotteiden hintoja sekä parantaisi huomattavasti koko Euroopan huoltovarmuutta. Mitä enemmän yhteen kytketyt verkot ovat, sitä paremmin ne ovat myös suojattuja häiriötekijöiltä.

Yllämainitut tosiaan eivät ole Itämeren ainoat suuret haasteet. Itämeri on maailman likaisin meri. Missään muualla maailmassa ei ole niin korkeat ravinnepitoisuudet sedimenteissä eikä niin suuria alueita merenpohjassa jossa hapettomuuden takia elämää ei enää ole. Tämä tosiasia on onneksi jo tunnistettu laajasti. Samalla on todettava, että vielä vuonna 2012 on voitu todeta, että Kingisepin kaltaisia jättimäisiä fosforipäästöjä ovat vielä osa meidän synkkää todellisuutta. Toimet meren pelastamiseksi ovat siis monessa mielessä vielä riittämättömiä. Itämeri oli joitain vuosia sitten poliittisesti varsin ”seksikäs” teema. Vuonna 2013 se ei enää tunnu olevan sitä, muut ympäristöongelmat ovat enemmän esillä. Ympäristötyötä ei tietenkään pidä asettaa vastakkain. Uskon kuitenkin, että uusrenessanssi olisi hyväksi Itämeripolitiikassa. Tämä jotta myös meidän lapset ja heidän jälkeläiset voivat nauttia merestämme.

Carl Haglund
puolustusministeri
Puolustusministeriö

Aikaisemmin sarjassa ilmestyneitä kolumneja

Nro.		Kirjoittaja
6/2013	7.2.2013	Itämeren alueen ruokayhteistyön mahdollisuudet Johanna Mäkelä, professori, Helsingin yliopisto
1/2013	3.1.2013	Itämeren alueen jäsenvaltiot ja eurokriisi Olli Rehn, varapuheenjohtaja, Euroopan komissio
47/2012	20.12.2012	Ryöstöretkien ja kaupankäynnin meri - Itämeren kansojen seikkailut esihistoriallisella ajalla Jarl-Thure Eriksson, kansleri, Åbo Akademi
42/2012	16.11.2012	Pullopостia - Meri yhdistää Suomea ja Viroa Aleksi Härkönen, suurlähettiläs, Suomen suurlähetystö, Tallinna
37/2012	12.10.2012	Venäjän WTO-jäsenyyden alkumetrit Heli Simola, ekonomisti, Suomen Pankin siirtymätalouksien tutkimuslaitos
34/2012	21.9.2012	Cleantechista ratkaisu Itämerelle ja Suomen talouskasvulle Jyri Häkämies, elinkeinoministeri, Työ- ja elinkeinoministeriö
30/2012	24.8.2012	Pohjoismaiden ja Baltian maiden yhteistyötä laajalla rintamalla Erkki Tuomioja, ulkoasiainministeri, ulkoasiainministeriö
11/2012	9.3.2012	Itämeri on kirkkojen meri Kari Mäkinen, arkkipiispa, Suomen evankelis-luterilainen kirkko
7/2012	10.2.2012	Itämeren kohtalo ratkaistaan puhdistamoilla eikä juhlapuheissa Juha Nurminen, puheenjohtaja, John Nurmisen Säätiö
1/2012	6.1.2012	Työnjaolla tehokkuutta Itämeren alueen yhteistyöhön Thomas Götz, Saksan Suomen suurlähettiläs
16/2011	11.11.2011	Nya regler för emission inom Östersjöområdet Christian Ramberg, toimitusjohtaja, Turun Satama
1/2011	5.8.2011	Turun kaupunki ja EU:n Itämeristrategia Aleksi Randell, Turun kaupunginjohtaja, Centrum Balticum -säätiön pj.